

IV. BÖLÜM

AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞUNDA İLAÇ SANAYİİ

A — İLAÇ SANAYİİNİN GENEL YAPISI

İlaç sanayii, diğer imalât sanayilerinden çok büyük farklılıklar gösterir. Temeli ilmi araştırmalara ve yeni buluşlara dayalıdır.

Dünya ilaç tüketimi 1982 yılı üretici fiyatları ile 81,5 milyar dolar olup, Tablo 4'de de görüleceği üzere bu tüketimde gelişmiş ülkelerin payı % 67 (54,5 milyar dolar) dır. Bu payın % 23'ü U.S.A. % 22'si AT, %15'i Japonya'ya aittir. Buna karşılık toplam dünya tüketiminde Doğu Avrupa ve Asya ülkelerinin payı % 16, üçüncü dünya ülkelerinin (Orta ve Güney Amerika ile beraber) % 17'dir.

Yeni bir ilaçın bulunusu ve geliştirilmesi zor ve pahalı olduğu kadar, zaman da alıcıdır. Sonuçta başarı kesin değildir. Üzerinde çalışılan her 10.000 maddeden sadece biri ilaç niteliği kazanabilmekte ve bu çalışmalar 9 - 12 yıl sürmektedir. Yapılan araştırmalar ilaç Endüstrisi için yapılan araştırma masraflarının uzay ve elektronik endüstrilerinden sonra üçüncü geldiğini göstermektedir. Pazara yeni çıkarılan ilaçın maliyeti 40 - 250 milyon dolar kadardır.

B — 1982 YILI İTİBARIYLE DÜNYA İLAÇ TÜKETİMİ VE AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU'NUN BU TÜKETİM İÇERİSİNDEKİ YERİ

T A B L O 4

AT Ülkelerinde İlaç Tüketimi

Ülke	Milyon (\$)	Kişi Başına (\$)	GSYİH (%)	Sağlık Harcamaları (%)
Fransa	4,350	80	0.80	10
Almanya	5,500	90	0.84	11
İtalya	3,150	56	0.92	14
İngiltere	2,850	51	0.61	10
Diğer AT Ülkeleri	1,850	44	0.55	6
Toplam AT	17,700	68	0.76	10

Kaynak : The Community's Pharmaceutical Industry, EAG-London, 1983.

T A B L O 5

AT Dışı Diğer Gelişmiş Ülkelerde İlaç Tüketimi

Ülke	Milyon (\$)	Kişi Başına (\$)	GSYİH (%)	Sağlık Harcamaları (%)
A.B.D.	18,500	80	0.61	5
Kanada	1,390	57	0.47	5
Avustralya	500	40	0.18	—
Japonya	12,040	102	1.19	16
Diğer Gelişmiş Ülkeler	650	23	0.68	—
Top. Gelişmiş Ülkeler	33,160	72	0.73	—

Kaynak : The Community's Pharmaceutical Industry, EAG-London, 1985.

T A B L O 6

Gelişmekte Olan Ülkelerde İlaç Tüketimi

Ülke	Milyon (\$)	Kişi Başına (\$)	GSYİH (%)	Sağlık Harcamaları (%)
Gelişen Amerika	5,650	15	0,69	—
Gelişen Afrika	2,000	4	0,58	—
Gelişen Asya	5,000	4	0,66	30-50
Orta Doğu OPEC	1,350	24	0,75	—
Toplam Gelişen	14,000	6	0,67	—

Kaynak : The Community's Pharmaceutical Industry, EAG-London, 1985.

T A B L O 7

Sovyetler Birliği, Çin ve Doğu Bloku Ülkelerinde İlaç Tüketimi

Ülke	Milyon (\$)	Kişi Başına (\$)	GSYİH (%)	Sağlık Harcamaları (%)
Sovyetler Birliği	5,800	22		
Çin	4,200	4		
Doğu Bloku Ülkeler	3,000	29		
Top. Doğu Bloku	13,000	9		

Kaynak : The Community's Pharmaceutical Industry, 1985.

**C — YENİ BULUNAN İLAÇLARIN AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU
VE DİĞER DÜNYA DEVLETLERİİNDEKİ DAĞILIMI**

T A B L O 8

1975-1986 Yılları Arasında Bulunan 610 İlacın Ülkelere Göre Dağılımı

Ülke	Bulunan İlaç Sayısı	%
A.B.D.	154	25,24
Japonya	117	19,18
F. Almanya	77	12,62
Fransa	74	12,13
İtalya	62	10,16
İsviçre	38	6,22
İngiltere	29	4,75
Belçika	27	4,42
İsveç	12	1,96
Hollanda	6	0,98
Doğu Bloku	7	1,14
Düğer Ülkeler	7	1,14

Kaynak : Avrupa Topluluğu'nda İlaç Sanayii ve Türkiye İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü, Ocak 1989.

T A B L O 9

1969 Yılında Avrupa'da Piyasaya Arzolunan Müstahzarların Menşe
Memleketlerine Göre Bölünüşü

Müstahzarların Piyasaya Arzolunduğu Ülke	Pazarlandığı Ülkede Keşf Olunan Müsth. Sayısı	A.B.D. Dışında Keşfolunan Müstahzarlar	A.B.D.'de Keşfolunan Müstahzarlar	Toplam Müstahzar Sayısı
Almanya	8	15	10	33
İngiltere	2	9	10	21
Fransa	9	6	1	16
İtalya	1	5	2	8

Kaynak : S.N.I.P. «İlaç Sanayiinin Gerçekleri» 1971.

**D -- DÜNYA'NIN EN BÜYÜK FİRMALARI VE BU FİRMALAR İÇERİSİN-
DE AET ÜLKELERİNİN YERİ**

Her ülkede yüzlerce ilaç üreticisi olmasına rağmen, dünya ilaç sanayiine az sayıda çok uluslu şirketler hakimdir. Dünyanın en büyük ilk 25 ilaç firması dünya toplam ilaç satışının % 51'ini, ilk 50'si % 68'ini ve ilk 100'ü % 80'ini gerçekleştirmektedir.

T A B L O 10

1982 Yılı Satışlarına Göre Dünyanın En Büyük 50 İlaç Firması

Sıra	Firma	Ülke	İlaç Satışı (Milyon \$)
1	Bayer	Almanya	2,452
2	Merck And Co	A.B.D.	2,217
3	Amerikan Home Prod.	A.B.D.	2,144
4	Hoechst	Almanya	2,071
5	Ciba-Geigy	İsviçre	2,054
6	Pfizer	A.B.D.	1,694
7	Eli Lilly	A.B.D.	1,532
8	Hoffman Laroche	İsviçre	1,512
9	Sandoz	İsviçre	1,419
10	Bristol-Meyers	A.B.D.	1,360
11	Smithkline Beckman	A.B.D.	1,339
12	Abbot	A.B.D.	1,300
13	Takeda	Japonya	1,291
14	Warner Lambert	A.B.D.	1,286
15	Boehringer Ingelheim	Almanya	1,214
16	Upjohn	A.B.D.	1,213
17	Johnson And Johnson	A.B.D.	1,119
18	Glaxo	İngiltere	990
19	Squibb	A.B.D.	978
20	Rhone Poulenc	Fransa	896
21	American Cyanamid	A.B.D.	884
22	Schering-Plough	A.B.D.	882
23	Ici	İngiltere	839
24	Wellcome	İngiltere	837
25	Beecham	İngiltere	782
26	Dow	A.B.D.	752

Sıra	Firma	Ülke	İlaç Satışı (Milyon \$)
27	Schering AG	Almanya	726
28	Fujisawa	Japonya	725
29	Sankyo	Japonya	708
30	Shionogi	Japonya	665
31	Sanofi	Fransa	605
32	Akzo	Hollanda	597
33	Syntex	A.B.D.	573
34	Sterling Drug	A.B.D.	573
35	Roussel-Uclaf	Fransa	558
36	Boehringer Mannheim	Almanya	550
37	GD Searle	A.B.D.	520
38	Otsuka	Japonya	464
39	Revlon	A.B.D.	417
40	E Merck	Almanya	414
41	Tanabe Seiyaku	Japonya	407
42	Boots	İngiltere	399
43	Eisai	Japonya	391
44	Yamanouchi	Japonya	387
45	Astra	İsveç	378
46	Erbamont	İtalya	352
47	Kyowa Hakko	Japonya	342
48	Green Cross	Japonya	335
49	Meiji Seika	Japonya	333
50	Daiichi Semaku	Japonya	307

Kaynak : Avrupa Topluluğu'nda İlaç Sanayii ve Türkiye, İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü, Ocak 1989.

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere ilk 50 firmanın 18'i Amerikan, 12'si Japonya, 6'sı Alman, 5'i İngiliz, 3'ü Fransız, 3'ü İsviçre, 1'i İtalyan, 1'i Hollanda ve 1'i İsviçre menşelidir.

E — TOPLULUK İLAÇ FİRMALARININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

1 — Araştırmacı Firmalar

Genel olarak bir ilaç firması;

- a) Satış hasılatının % 10'unu Araştırma-Geliştirme için harcıyor ise,
- b) Halen piyasada kendi araştırmaları sonucu bulduğu 5 veya daha fazla ilacı var ise,
- c) Son 5 yıl içerisinde bu tarzda en az 1 ilaç keşfedip piyasaya çikardı ise, o ilaç firması «Araştırmacı-Keşif Yapan (Innovative)» firma olarak kabul edilmektedir.

Topluluk içerisinde bu özellikleri taşıyan 33 ilaç firması bulunmaktadır. Bu firmalardan sadece 5'inin yıllık satış tutarı 100 milyon dolar'dan, 21'inin yıllık satışı 200 milyon dolar'dan 13'ünün yıllık satışı 500 milyon dolar'dan ve 2'sinin yıllık satışı 1 milyar dolar'dan fazladır.

Bir firmanın yıllık araştırma harcamalarına 10 milyon dolar ayırmayı içeren, satış hasılatının 75-100 milyon dolar olması gereklidir.

Araştırmacı çok ulusal şirketler çalışmalarını değişik ülkelerde yaygınlaştırmışlardır. Bu şirketler önemli ve ciddi araştırma faaliyetlerini, aktif madde geliştirme ve üretimini kendi ülkelerinde yürütmekte, diğer ülkelerde ise, ilaç dozaj çalışmalarını, klinik araştırmaları ve testleri sürdürmektedirler. (İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü'nün tespitlerinden)

Dikkati çeken en önemli konulardan birisi de «Araştırmacı-Keşif Yapan (Innovative)» firma gurubunda uzun yıllar hiçbir değişikliğin olmamasıdır. Örneğin, 1972 yılındaki ilk 10 firma, 1982'de de sıralamadaki yerini korumaktadır.

2 — Küçük Firmalar

Bu guruptaki şirketlerin en büyüğünün yıllık satış hasılatı yaklaşık 50 milyon dolardır.

Küçük ve büyük boy ilaç şirketlerinin bir kısmı sadece araştırma yolu ile ürün geliştirerek diğerlerine satmaktadır. Bu şirketler, yeni mamul geliştirmenin pahalı olması nedeni ile genellikle aktif maddesi patent dışı olan ilaç üretimine yönelmişlerdir. Bir kısmı standart «generic» mal üreticisi olarak faaliyetlerini sürdürmekte, bir kısmı bilinen aktif madde ve ilaçları yeni dozajlarla taklit etmekte, bir kısmı ise sadece belli terapistik gurup ilaçlar üretmek gibi çok özel sahalarda ihtisaslaşmaktadır.

Böylesine özel bir yapısı olan ilaç sanayiinde, küçük firmaların sayısı 1950'den bu yana devamlı olarak azalma göstermiştir. Son yıllarda sadece birkaç yeni firma kurulmuştur. Son 30 yıl içinde belli bir sahada ihtisaslaşmış güvenilir olabilemeye başaran veya büyüklerle birlikte olabilenler ayakta kalmıştır. (İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü'nün tespitlerinden)

F— BAZI ORTAK PAZAR ÜLKELERİNDE İLAÇ PIYASASININ SERMAYE SAHİBİ ÜLKEYE GÖRE KARŞILAŞTIRMALI BÖLÜNMÜ (Yıl 1968)

T A B L O 11

İlaçın Üretildiği Ülke	Yerli Sermaye Oranı	SERMAYE SAHİBİ ÜLKELER			
		Yabancı Sermaye Oranı		E.E.C. Yüzdesi	E.E.C. dışı Ülkeler Yüzdesi
Almanya	73,2	Belçika Fransa İtalya Hollanda	1,5 1,0 0,1 0,3	26,8	İsviçre A.B.D. Muhtelif —
			—	2,9	12,5 9,3 2,1 —
					23,9
Belçika	19,2	Almanya Fransa İtalya Hollanda	10,7 13,7 0,9 4,9	80,8	İsviçre A.B.D. Muhtelif Muhtelif
			—	30,2	12,1 35,6 2,9 2,7 —
					50,6
Fransa	68,5	Almanya Belçika Hollanda	2,8 0,8 1,0	31,5	İsviçre A.B.D. Muhtelif —
			—	4,6	8,1 16,1 2,7 —
					26,9
İtalya	54,9	Almanya Belçika Fransa Hollanda	5,9 0,2 5,7 1,2	45,1	İsviçre A.B.D. Muhtelif —
			—	13,0	10,0 18,4 3,7 —
					32,1

Beige : S.N.I.P. «İlaç Sanayii ve Gerçekleri» 1971.

G— AVRUPA TOPLULUĞU İLAÇ SANAYİİNİN PAZAR YAPISI

1982 yılı istatistiklerine göre Avrupa Topluluğu'ndaki ilaç üretimi 24,5 milyar dolardır. Bu miktar 95 milyar dolar olan dünya ilaç üretiminin % 26'sını oluşturmaktadır. Yine Avrupa Topluluğu'ndaki bu ilaç üretiminin % 90'ını Fransa, Almanya, İtalya ve İngiltere'de gerçekleştirilmektedir.

T A B L O 12

Avrupa Topluluğu ilaç Üretimi (1982 yılı)

Ülke	1982 Üretimi			AR-GE Harcamaları	
	Milyon \$	Kimya Sektörü İçindeki Payı (%)	GSMH'ya Katkısı (%)	Milyon \$	Sat. Hası- lat %'si
Belçika	675	9	0.39	66	9.8
Danimarka	440	23	0.34	35	10.5
Fransa	6.500	16	0.35	700	11.0
Almanya	6.900	14	0.48	900	13.0
Yunanistan	270	—	—	—	—
Irlanda	130	33	0.54	—	—
İtalya	4.400	19	0.50	230	5.3
Hollanda	660	9	0.18	90	13.5
İngiltere	4.550	10	0.50	600	13.2
Toplam	24.500	14	0.40	2650	10.7

Kaynak : The Community's Pharmaceutical Industry
Commission of the European Communities
Economists Advisory Group-London 1985.

Yine 1982 üretici fiyatları ile tüketim 17,7 milyar dolardır. Tüketimdeki % 90'lık pay, üretimde olduğu gibi Fransa, Almanya, İtalya ve İngiltere'ye aittir. Topluluktaki ilaç tüketiminin son 10 yıl içinde % 40 dolayında arttığı görülmüştür. Bütün gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, Topluluk'ta da ilaç tüketiminin GSYİH (Gayri Safi Yurt İçi Hasıla)'daki payı, ortalama % 0,75'dir.

T A B L O 13

Avrupa Topluluğu İlaç Tüketimi (1982 yılı)

Ülke	1982 Tüketimi (Milyon \$)	Büyüme (%) 1977-82	Kişi Başına \$	GSYİH	Sağlık har- camaları içi- nindeki pay (%)
Beşika	660	16	67	0.78	13
Danimarka	195	11	38	0.35	5
Fransa	4.350	19	80	0.80	10
Almanya	5.500	15	90	0.84	11
Yunanistan	360	0	36	0.93	—
İrlanda	130	63	37	0.72	9
İtalya	3.150	17	36	0.92	14
Hollanda	490	2	35	0.36	4
İngiltere	2.850	8	51	0.61	10
Toplam	17.700	14	68	0.76	10

Kaynak : The Community's Pharmaceutical Industry.

Commission of the European Communities.

Economists Advisory Group-London, 1985.

Not : Tablo, İspanya ve Portekiz'in AT üyesi olmalarından önce, 1982 istatistiklerine göre hazırlanmıştır.

H — AVRUPA TOPLULUĞU'NDA İLAÇ SANAYİİNDE İSTİHDAM (1984 yılı)

Avrupa Ekonomik Topluluğunda istihdam üretime göre düşüktür. İlaç sanayiinde ortalamanın çok üzerinde standartlarda teknik personel istihdam edilmektedir. Sektörün toplam istihdamı 353.000 kişidir. Bunun 1/5'i yüksek təhsillidir.

T A B L O 14

Avrupa Topluluğunda İlaç Firma Sayısı ve İstihdam (1984 yılı)

Ülke	Firma Sayısı	İstihdam
Belçika	80	10.000
Danimarka	39	8.000
Almanya	308	87.000
Yunanistan	90	3.000
İspanya	370	32.000
Fransa	331	66.000
İrlanda	153	4.000
İtalya	365	64.000
Hollanda	47	10.000
Portekiz	96	3.000
İngiltere	333	66.000
TOPLAM	2.212	353.000

Kaynak : Commission of European Communities
 Directorate General for Economic and Financial
 EUROPEAN ECONOMY No. 35, March 1988.